

od 50—70 km pa prevladujejo med počitniškimi hišicami take, ki so jih adaptirali iz kmečkih hiš.

Na Švedskem je imelo že leta 1967 vsako četrto gospodinjstvo počitniško bivališče.

Problemi regionalnih struktur turizma ter povezanost in intenzivnost turističnih tokov, ki se odvijajo med Jugovzhodno Evropo in ZR Nemčijo, so osvetljeni v zbirki referatov mednarodnega posvetovanja, ki je bilo leta 1970 v Münchnu, pod naslovom »Turizem in njegove perspektive za Jugovzhodno Evropo«. V tej publikaciji je Ruppert predstavil v dveh prispevkih (»Reagirane človeka v prostem času« in »Oddih v urbanizirani družbi«) učinke turizma v prostoru z urbanizirano družbo.^{8a} ^{8b} Mariot in Očovský iz Bratislave sta gospodarsko-geografsko rajonizirala Slovaško po turističnih območjih glede na dohodek od turizma.^{8c} Jeršič nas seznanja s turizmom in planiranjem turizma na jugoslovanski obali.^{8d} Béla Gertig pa opisuje razvoj in geografsko razporeditev turizma na Madžarskem s težiščem na območju Blatnega jezera.^{8e} Vse te tri študije so izrazito geografske. Avtorji upoštevajo v polni meri prirodne in družbeno-geografske činitelje razvoja turizma na Slovaškem, v Jugoslaviji in na Madžarskem. Nazorno so označene geografske poteze sodobnega razvoja turizma, oblikovanje turističnih krajev in turističnih regij, izkoriščenost turističnih zmogljivosti in perspektive nadaljnega razvoja turizma.

Pozornost zasluži tudi Maierjev prispevek o metodah prognoziranja v turizmu.^{8f} V drugih prispevkih o turizmu v Romuniji, Bolgariji, Grčiji in v Turčiji, ki so objavljeni v isti publikaciji, se omejujejo avtorji zgolj na probleme gospodarsko-podjetniške narave turizma in na predvidevanje njegovega nadaljnega razvoja. Za geografijo turizma sicer manj pomembne, toda za poznavanje turizma kot celotne, so v tej knjigi zanimive tudi razprave, ki obravnavajo psihološke aspekte turizma, vlogo države v politiki usmerjanja razvoja turizma, ter razvoj turizma med ZR Nemčijo in državami Jugovzhodne Evrope. Manj geografski sta še razpravi Viraga iz Beograda »Razvoj turizma v Jugoslaviji« in Vukičevića iz Novega Sada, »Turizem v socializmu kot objekt državne intervencije«.

Vladimir Klemenčič

Nekaj novosti iz sovjetske geografske književnosti

S V. Kalesnik, *Oučie geografičeskie zakonomernosti Zemli*. Izdatel'stvo »Misl«, Moskva 1970. Strani 284.

Nova Kalesnikova knjiga vsebuje tale poglavja: Zemlja kot planet, osnovne poteze zgradbe zemeljskega površja, celotnost pokrajinske sfere (*landšaftnaja oboločka*) Zemlje, kroženje snovi in energije, ritmični pojavi v pokrajinski sferi, zakonitost zonalnosti, azonalni vplivi v pokrajinski sferi, polarna asimetrija Zemlje, razvoj pokrajinske sfere Zemlje, človek in geografsko okolje. Iz te vsebine se vidi, da je avtor skušal združiti dva namena: da do neke mere priročniško poda znanje o zakonitostih razvoja Zemlje in njene »pokrajinske sfere«, pri tem pa jasno predstavi svoje pojmovanje geografije kot vede o »pokrajinski sferi« Zemlje.

Knjiga nas zanima predvsem po tej drugi plati. Kalesnikova pojmovanja so nam sicer že znana in tudi naše kritične pripombe o njih so lahko samo

⁸ Der Tourismus und seine Perspektiven für Südosteuropa. Berichte zur Regionalforschung, Wirtschaftsgeographisches Institut München 1971, št. 6.

^{8a} K. Ruppert, Das Freizeitverhalten als Grunddaseinsfunktion, str. 1—4.

^{8b} K. Ruppert, Naherholung in der urbanisierten Gesellschaft, str. 55—60.

^{8c} P. Mariot, S. Očovský, Fremdenverkehr und Fremdenverkehrsplanung in der Slowakei, str. 79—102.

^{8d} M. Jeršič, Fremdenverkehr und Fremdenverkehrsplanung an der jugoslawischen Küste, str. 105—116.

^{8e} B. Gertig, Die Entwicklung und geographische Verteilung des Fremdenverkehrs in Ungarn unter besonderer Berücksichtigung des Erholungsbezirkes Balaton, str. 129—148.

^{8f} J. Maier, Methoden und Probleme von Fremdenverkehrsprognosen, str. 55—47.

iste. Avtor še naprej odločno zavrača možnost, da bi lahko imele družbene in prirodne geografske vede skupen objekt raziskovanja. Zatrjuje enostavno, da »takega objekta ni« (str. 7). Objekt geografije mu je *landsaftnaja oboločka*, ki pa jo pojmuje še dalje predvsem kot prirodno-geografsko sfero. Nelogičnost pojmovanja je pač v tem, da proti »enotnosti« te sfere kot prirodne pojave ni nobenih ugovorov. Če namreč avtor še dalje navaja kot glavni razlog proti »enotnosti« geografskega objekta razen kakovostne razlike med prirodnimi in družbenimi zakonitostmi tudi izrazito razliko v hitrosti med prirodnimi in družbenimi procesi (str. 20), prihaja v nasprotje s samim seboj, ko (str. 58) poudarja različno razvojno hitrost tudi za posamezne komponente »materialnega sistema« pokrajinske sfere. Precej očitno je torej, da Kalesnik ne more iz pridobljenih okovov pojmovanja geografije kot v bistvu »geofizikalne« vede, da torej geografijo (»sistem geografskih ved«) v bistvu le istoveti s fizično geografijo, čeprav tega ne prizna in se morda niti ne zaveda. »Geofizikalna« dediščina v njegovem pojmovanju *zemlevedenija* se pozna tudi v pojmovanju t. i. »zonalnosti«, ki jo po pravici postavlja v ospredje kot eno od osnovnih »geografskih« zakonitosti; toda k njej šteje samo t. i. »planetarno« ali »širinsko« (torej izrazito »geofizikalno«) zonalnost, ne pa dolžinske (odvisne od razmerja med kontinenti in oceani) in višinske (odvisne od nadmorske višine). Vprašanje je, če se lahko tako zoženemu pojmovanju »zonalnosti« pridružimo. Težko je tudi razumeti razlikovanje med pojmom »zonalnosti« (ki bi bila samo »planetarna«) in »pasovitost« (rusko *pojasnost*), kajti stvarne pomenske razlike med besedama »zona« in »pas« (*pojas*) verjetno tudi v ruščini ni. Neprepričevalen je Kalesnik tudi, kadar ga stvarnost prisili, da vendar spregovori razen o »prirodnih« in »družbenih« geografskih vedah tudi o tretji skupini, ki naj bi v geografiji pomenila »višjo sintezo«. Zato je skoraj uganka, zakaj šteje v to skupino razen »stranovedenija« (regionalne geografije) samo še »medicinsko« in »vojno« geografijo (str. 6).

Tudi v poglavju o geografskem okolju vztraja Kalesnik na svojih pozicijah. Čeprav čuti potrebo, da poleg izraza »geografsko okolje« uporablja tudi izraz »prirodno okolje« (str. 210), poudarja vendar izrazito dvojnost med »prirodnim, geografskim okoljem« s tistimi antropogenimi elementi, ki so sposobni, da se sami, po svojih zakonitostih, razvijajo naprej in med »tehno-geogenim okoljem«, ki ga je v celoti ustvaril človek, ki pa se samo ne razvija naprej, temveč lahko samo propade, če ga ne vzdržujemo. Ne bi se tu zapletali v razmišljanje o tem, kje je meja med »prirodnim« in »tehničnim« dogajanjem, in o tem, ali »propad« tudi ni določena, čeprav negativna oblika »razvoja«. Važno je le, da Kalesnik tudi »tehno-geogeno okolje« označuje kot »okolje« (kajpada za družbo) in da ni razloga, zakaj ga ne bi smeli tudi označiti kot »geografsko«, razen če s Kalesnikom vred sploh pojma geografije ne istovetimo s pojmom fizične geografije. Pri tem bi nas človek zanimal kvečjemu v toliko, kolikor vpliva na spremembe v prirodnem dogajanju. Potem pa je seveda odveč vsak sistem »družbenih« geografskih ved.

Svetozar Hešič

F. N. Mil'kov, *Landsaftnaja sfera Zemli*. Izdatel'stvo »Misl«, Moskva 1970. Strani 208.

Mil'kov sodi med tiste sovjetske (fizične) geografe, ki jih predvsem zanima pojem *landsafta* in teorija t. im. *landsaftovedenija*. Tudi knjiga, o kateri poročamo, je prežeta s prizadevanji, da se natančno opredele pojmi, ki so s tem v zvezi. Predvsem avtor ne istoveti pojmov *geografičeskaja oboločka* in *landsaftnaja oboločka*. Prvi pojem mu je mnogo širši in obsega vse, vsaj od zgornjih plasti troposfere do spodnjih horizontov zemeljske skorje, torej v debelini nekaj desetih kilometrov; z biološkega vidika bi bil istoveten z »biosfero«. Drugi pojem, ki ga imenuje *landsaftna sfera*, pa obsega le območje neposrednega stika in vzajemnega aktivnega součinkovanja med litosfero, atmosfero in hidrosfero. Z biološkega vidika ustreza pojem *landsaftne sfere* pojmu »biostroma«.